

HÈ TA – HÈ TÂY

Khi nói đến mùa Hè , chúng ta thường nghĩ đến ‘ cái nóng ’ . Tuy nhiên dù mùa hè nào cũng nóng nhưng mùa Hè của TA và TÂY cũng có một số điểm khác nhau ít nhiều , vì nếu giống nhau thì còn phân-biệt TA với TÂY làm gì .

Cái ý-niệm TÂY có lẽ bắt nguồn từ lúc người Việt Nam có những giao-tiếp với người Âu châu , mà nhiều nhất là người Pháp . Người Việt thường gọi chung tất cả người Âu châu , da trắng , cao lớn là ‘ người Tây ’ (Westerners). Còn một số ít người da đen (negroes) có gốc Phi châu và theo người ‘ Tây trắng ’ đến Việt Nam thì được gọi là ‘ Tây ... đen ’ cho nó tiện .

Mà ‘ người TÂY ’ trông khác ‘ người TA ’ thì hè TÂY nếu có khác hè TA ở điểm nào đó ắt cũng là điều bình thường thôi . Tuy nhiên , ‘ người TÂY ’ không phải thuộc về một mà gồm nhiều giống dân khác nhau , sống trên nhiều lãnh-thổ khác nhau , với những đặc-tính địa-lý và thời-tiết khác nhau . Thí dụ như một số người Nga trắng (white Russian) sống ở nơi mà nhiệt-độ vào **mùa hè** có khi khoảng **-5oC** (xin viết cho rõ là **5 độ C âm**) đã đủ hí-hửng để đập vỡ một khoảng mặt băng giá đủ dài và rộng để nam , nữ mặc quần áo tắm nhào xuống ... bơi lội nhõn-nhờ ... sau đó leo lên, đi lại , đứng hay ngồi trên mặt băng để ... tắm nắng hè !!! ... ‘ Người TA ’ mà thường thức mùa hè như họ thì e rằng có mà “ từ chết ... đến bị thương ” .

Vì đã sống xa quê-hương khá lâu nên tôi cũng khá xa cách với lối sống và lối suy-nghĩ của người dân trong nước . Những ấn-tượng , cảm-xúc và cách suy-nghĩ thường nghiêng nhiều về ... những ‘ ngày xưa ’ ấy hơn . Có lẽ ‘ ngày xưa ’ người Việt hay nhìn mùa hè Tây qua hình ảnh của những bãi biển , với những người Tây tắm biển hoặc tắm nắng . Trong khi cùng khoảng thời ấy , những lối sống và hình ảnh vào mùa hè của người Tây còn khá xa lạ đối với đại đa số quần chúng Việt Nam . Có chăng và có lẽ khá đậm nét trong lòng một số thanh

niên Việt ở Sài-gòn vào những ngày hè nóng-bức ấy là “ *Nắng Sài-gòn anh đi mà chột mắt . Bởi vì em mặc áo lụa Hà Đông .* ” (thơ Nguyễn Sa) , để rồi ở những nơi cách xa quê-hương nghìn trùng , chẳng hạn như tại Melbourne , có người lại bâng-khuâng “ *Anh vẫn yêu màu áo ấy vô cùng ... Anh vẫn yêu màu áo ấy ... em ơi !* ” .

Trong bài này , tôi chỉ tập-trung vào một số điểm khác biệt giữa mùa hè tại Sài-gòn , chủ-yếu là Sài-gòn xưa của thời tôi còn học Trung học và ít năm sau đó , và mùa hè tại Melbourne là thủ-phủ của tiểu-bang Victoria của nước Úc .

Nhưng ngay mới bắt đầu đã có điều không ổn . Nước Úc ở về phía nam bán cầu , vậy thì chả lẽ lại đổi đầu đề bài viết là “**hè TA – hè NAM**” à ? Tuy vị-trí địa-dư nước Úc là như thế, song có lẽ đa số người Việt vẫn thường xem người Úc là “ Tây ”, nên chúng ta đành tạm đồng ý với nhau là xem mùa hè tại Melbourne là hè TÂY để đọc cho xuôi tai nhé, chứ thật ra tại thành phố Darwin , thủ-phủ của lãnh-thổ Bắc Úc (Northern Territory) , nhiệt-độ và thời-tiết cũng tương tự như Sài-Gòn thì không có gì nhiều đáng đề mà so sánh .

Khác biệt đầu tiên giữa hai mùa hè này là ngay cái tên gọi . Tiếng Việt có hai tên gọi cho mùa này là : mùa hè và mùa hạ, tùy trường-hợp mà dùng . Còn tiếng Úc chỉ có một chữ cho mùa này là Summer !

Khác biệt thứ hai là thời-diểm trong năm . Mùa hè tại Việt Nam và Sài-Gòn là vào các tháng 6, 7 và 8 , trong khi mùa hè tại Úc và Melbourne vào các tháng 12, 1 và 2 của dương-lịch .

Khác biệt thứ ba là thời-tiết và nhiệt-độ. Tuy Sài-Gòn mang tiếng là chỉ có 2 mùa **mưa** và **nắng** là chính , nhưng thật ra vẫn có đủ bốn mùa : xuân , hạ , thu và đông . Bằng chứng là mùa xuân vẫn có đầy hoa nở ; mùa thu vẫn đầy lá vàng trên đường phố ; mùa đông vẫn lạnh

lạnh , nhất là vào khoảng lễ Giáng Sinh ; còn mùa hè thì ôi thôi là nóng ! Nhưng cái nóng của mùa hè tại Sài-Gòn thường có nhiệt-độ tương đối không quá khác biệt giữa ngày và đêm , và giữa các ngày với nhau . Và nhiệt-độ cao nhất thường vào khoảng trên dưới 37 hay 38oC , cho nên dù thích hay không thì cơ-thể cũng quen dần và thích-nghi với cái nóng hè này .

Trong khi đó , tại Melbourne , ba tháng hè thường có khoảng vài mươi ngày mà nhiệt-độ khoảng 40oC hay hơn , nhưng may mắn là không liên tục . Có năm xui-xẻo lắm cũng chỉ nóng khoảng liên tiếp một tuần rồi trời lại mát dịu , còn khoảng vài chục độ bách phân . Tiếng Úc khi thời-tiết dịu lại thì gọi là “cool change” . Đang nóng kinh-khủng mà nghe radio dự-báo thời-tiết có “cool change” là mọi người thấy khoái rồi . Cùng trong một ngày , nhiệt-độ có khi cách biệt nhau vài chục độ giữa ngày và đêm . Trong cùng mùa hè mà có những ngày gần sát nhau mà cũng cách biệt vài chục độ bách phân . Điều đặc-biệt nữa là vào mùa hè , Melbourne còn có tiếng là một ngày có 4 mùa : mưa , nắng , nóng và lạnh . Nói chung là vào mùa hè tại Melbourne , cứ nóng chừng vài ba ngày thì thời-tiết lại dịu mát lại , có khi có mưa rồi lại nóng lên , v.v. Do đó , cơ-thể phải ráng mà điều-chỉnh sao cho thích-ứng với những thay đổi nhiệt-độ khá cách biệt trong ngày , hay giữa ngày này với ngày khác . Không thích-ứng được thì bị bệnh ... ráng mà chịu ! Cũng may là tại Melbourne người dân không phải chịu cảnh “*đói không rau , đau không thuốc*” .

Một điều cũng nên kể thêm về nhiệt-độ . Tại Sài-Gòn , phương-tiện di-chuyển đại chúng thường là xe lô-ca chân , xe đạp và xe gắn máy. Do đó cái nóng mùa hè lúc nào cũng vây bủa quanh thân mình , và cơ-thể phải điều-chỉnh để thích-ứng với tình-trạng nóng thường xuyên trên tóc tai , mặt mũi , da thịt . Trong khi đó , tại Melbourne, phương-tiện di-chuyển chính là xe hơi , không phải do nước Úc “giàu đẹp” hay có “rừng vàng , biển bạc” gì , mà vì xe hơi là phương-tiện thực-dụng và bình

thường , có lẽ cũng bình thường hay còn bình thường hơn cả chiếc xe gắn máy hiện nay đối với người dân ở Sài-Gòn . Còn xe đạp và xe gắn máy rất ít so với xe hơi ; và đại đa số dân đi xe đạp , nhất là xe gắn máy lại còn phải thuộc thành phần tạm gọi là “dân chơi” ! (không phải là dân chơi bởi , bê tha dính HIV hay AIDS tùm lum đâu) . Dưới cái nắng hè , nhiệt-độ trong xe hơi đậu ngoài trời hay trong các bãi đậu xe lộ thiên thường gấp đôi nhiệt-độ bên ngoài . Do đó , mỗi xe hơi là một cái lò hấp . Thí dụ , nhiệt-độ ngoài trời là 35oC thì bên trong xe hơi khoảng trên dưới 70oC . Đang đi bên ngoài nóng thấy tía mà chui vào cái lò hấp thì còn nóng ... thấy Ba của Tía hay thấy Ông Bà nội của Tía nữa !!! Không phải xe hơi nào cũng có máy lạnh , và dù xe có máy lạnh thì không phải cứ mở máy xe và mở máy lạnh là mát-mẻ ngay được ... Nếu may-mắn có được chỗ đậu xe dưới bóng mát tàn cây thì khi chui vào xe , nhiệt-độ đỡ hơn nhiều , và có thể xem đây là một thứ hạnh-phúc ! Tuy nhiên , có lẽ đúng như một nhạc sĩ đã đặt lời cho một bài hát là “*hạnh-phúc nào không tá-tơi , không đắng cay*” , cho nên khi đậu xe dưới bóng cây như vậy , lúc trở lại thì thường thấy phân chim tùm-lum trên xe . Chút hạnh-phúc tưởng như còn con ấy vậy mà cũng đâu được trọn vẹn ! Không biết cho đến giờ phút này có được bao nhiêu người thấm-thía với lời hát trên ?

Khác-biệt thứ tư là y-phục . Ở Sài-Gòn gặp ngày nắng là thấy phụ nữ che dù / ô (umbrella) rất nhiều , trong khi tại Melbourne lại cực kỳ hiếm thấy như vậy . Ngay cả đàn ông cũng rất ít đội mũ khi ra nắng , dù có khá nhiều quý ông bị hói đầu nặng hoặc hớt trọc luôn vì chả còn mấy sợi tóc trên đầu mà lưu-luẩn giữ lại làm gì . Có lẽ vì thế mà trong xã-hội Úc **không có hiện-tượng Ô DÙ** chẳng ?

Tại Sài-gòn xưa , dù trời nắng nóng nhiều , phụ-nữ Việt vẫn ăn mặc khá kín-đáo , nhất là khi ra ngoài đường hay đi làm việc . Bây giờ có lẽ hơi đổi khác vì một số thiếu nữ , phụ nữ ăn mặc mát-mẻ theo thời-trang . Nhưng tại Melbourne , vào mùa hè , phụ nữ thường mặc khá “*thoải-mái*” một cách tự nhiên khi ra

đường hay tại các nơi làm việc , nhất là phụ nữ gốc Âu châu . Chẳng biết cách ăn mặc như vậy có khiến cho “ **nắng Meo-bùn anh đi mà chột mắt ... mắt** ” không hay lại làm gia tăng số tai-nạn xe cộ , xâm-hại tình-dục , bệnh đau mắt đỏ, ngứa mắt hoặc điên tiết (hypertension) !

Riêng những học-trò tiểu-học tại Melbourne **bắt buộc** phải đội mũ rộng vành (sunhat) hoặc mũ lưỡi trai có đuôi vải che sau gáy (legionary hat) khi ra sân nắng chơi . Có một số em còn thoa thêm kem chống nắng trên mặt (sunscreen) nữa .

Khác biệt thứ năm là một số sinh-hoạt của học sinh trung học . Gần đến thời gian nghỉ hè ở Sài-Gòn xưa , học sinh hay viết **lưu bút** ghi lại những cảm-xúc về nhau qua ít hàng văn hay thơ , để ngày sau có lúc nào ngược dòng thời gian thì lòng lại :

“ Chợt nghe kỷ-niệm đậm màu

Phượng hồng , lưu bút trao nhau thuở nào .”

(**Bài thơ anh viết hôm nay** – SG 5-12-2007 – Kim Tiếng , Q.1975)

và rộn-rịp tổ-chức các buổi họp mặt cuối năm với những cảm-xúc bịn-rịn , lưu-luyến khi phải chia tay với bạn học , thầy cô , nhất là đối với những học-sinh lớp cuối bậc trung học . Phải công nhận , đây là những tình-cảm đẹp và đáng trân quý !

Nhưng tại Melbourne , việc viết lưu bút hình như không có hoặc vô cùng hiếm . Những buổi

chia tay cuối năm cũng không rạt-rào cảm-xúc như ở Việt Nam .

Tại Melbourne trước đây ít năm , học-sinh năm cuối trung học là lớp 12 thường tổ-chức buổi tiệc chia tay tại trường kèm theo những hành-động phá phách gây thiệt-hại cho cơ-sở vật-chất của nhà trường . Theo quan-điểm văn-hóa của Việt Nam , những hành-động này hoàn toàn không chấp-nhận được ! Cho nên từ khoảng đầu năm 2000 , hầu hết các trường trung học công lập tại Melbourne không còn cho phép học sinh lớp 12 tổ-chức các buổi chia tay như thế tại trường nữa . Hoặc nếu có cho tổ-chức thì nhà trường phải thuê mướn nhân-viên an-ninh dẫn theo cả chó berger để giữ-gìn trật-tự . Chính tôi đã chứng-kiến và nói chuyện với nhân viên an-ninh và ... run run ... xoa đầu con chó (vì sợ nó cắn) .

Tệ hơn nữa , dù tôi tin và mong rằng rất hiếm xảy ra ở nơi khác , vào khoảng ... cuối thế-kỷ 20 , sau buổi tiệc chia tay của các lớp 12 tại một trường trung học công lập tại Melbourne , tôi đọc thấy các chữ do học sinh nào đó (chắc chắn không phải chỉ có một em) đã dùng các bình sơn xịt để viết lên tường của trường học những chữ chửi thề thầy cô rất thô-tục ! Vào thời gian ấy tôi đang dạy tại đó và cùng lúc theo học văn bằng Cao học Giáo-dục (Master of Education) . Lúc ấy có một môn của văn bằng này là môn Behaviour Management . Tôi bèn lấy đó như một bằng-chứng để dùng cho việc lập-luận khi làm bài trong môn học này .

Khác biệt thứ sáu là hoa phượng trong sân trường . Có lẽ hoa phượng đỏ thắm trong sân trường là một hình ảnh quen thuộc và gần như gắn liền với đời học sinh tại Sài-gòn khi hè đến .

Những cánh hoa phượng đỏ rơi rụng trên sân trường làm cho lắm học sinh khó lòng cưỡng lại và phải cúi xuống nhặt . Cái hành-động tưởng như ... không có gì ấy ... ngờ đâu lại vương-vấn mãi về sau :

“ Cúi mình nhặt cánh phượng rơi

Chợt nghe kỷ-niệm một thời chạm tay .”

(**Còn chút gì để nhớ** - thơ Thục Nguyên)

Hoa phượng đỏ

Nhưng tại Melbourne , hoa phượng trong những sân trường vô cùng hiếm . Không hiểu có phải vì đặc-điểm văn-hóa hoặc chính-sách về trồng cây của các trường học từ tiểu học , trung học đến đại học hay không mà tôi rất ít thấy hoa phượng trong sân trường , dù trường nào cũng trồng nhiều loại cây . Thỉnh thoảng vô tình gặp đâu đó một cây phượng với những hoa đỏ rực-rỡ trong lúc lái xe đi làm , lòng không khỏi băng-khuâng và bùi-ngùi nhớ lại những cánh hoa phượng trên quê-hương ... đã nghìn trùng xa cách !

Hoa phượng màu tím

Hoa phượng đỏ rất hiếm tại Melbourne nhưng bù lại có loại **hoa phượng màu tím** được trồng khá nhiều dọc một số đường phố ... theo chính-sách trồng loại cây nào và ở đâu ... của từng hội-đồng thành-phố khác nhau . Song dù là hoa phượng tím có nhiều cũng vẫn rất hiếm thấy trồng trong các khuôn viên trường học các cấp .

Trong một lần vô cùng hiếm-hoi , có thể là duy nhất từ lúc rời quê-hương , người học sinh năm nào đã về thăm lại mái trường xưa vào đầu một mùa hè , nhưng mà :

“ Cảnh năm trước vẫn là năm trước

Người năm xưa đã khác năm xưa .”

(thơ Nhất Tuấn)

và chàng lại lặng-lẽ ra đi . Tấm lòng với quê-hương , chút tình với trường cũ đành giữ trong lòng vì biết làm sao mà thể-hiện được như ý mình , như lòng mình mong muốn ... Thời thế đã đổi thay !

“ Băng-khuâng nhớ cảnh , nhớ người

Nhớ nơi từng học , bùi-ngùi quay đi .”

Trời đất một năm có bốn mùa trở đi trở lại hết năm này sang năm khác . Nhưng bốn mùa trong đời người không có cơ-hội lập lại . Mùa nào qua đi là hết mùa ấy . Mùa Xuân không còn , mùa Hạ cũng đã qua . Cuộc đời đang bước vào mùa Thu với hình ảnh của những chiếc lá vàng ... xao-xác trong hồn . Những mùa hè năm xưa ... Quê hương xa vời-vợi ...

“ Qua rồi mùa ân-ái

Đàn sếu đã sang sông .”

(**Một mùa đông** - thơ Lưu Trọng Lư)

Nguyễn Khắc Kinh – Q.1966

(cựu học trò các trường Tiểu học Bàn Cờ, trường Tiểu học Di-Chuyên Bàn Cờ và trường Tiểu học Phan Đình Phùng , khu Bàn Cờ, Sài Gòn, trước 1975)

(Melbourne, Victoria, Australia, 15-9-2008 – tháng đầu mùa Xuân)